

Sygn. akt: III AUa 312/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak (spr.)

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn

SSA Mirosław Godlewski

Protokolant: sekr. sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2012 r. w Łodzi

sprawy **R. B. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o odpowiedzialność spadkobiercy z tytułu nieopłaconych składek,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Płocku

z dnia 21 grudnia 2011 r., sygn. akt: VI U 906/11;

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i sprawę przekazuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T. do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt: III AUa 312/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Płocku zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 1 czerwca 2011 r. orzekając, że R. B. (1), jako ustawowy spadkobierca po zmarłym w dniu 26 lutego 2007 r. ojcu P. B., nie jest zobowiązany do opłacenia należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od maja do sierpnia 2003 r. w łącznej kwocie 804,86 zł.

Wyrok sądu pierwszej instancji zapadł w następującym stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy: P. B., zmarły 26 lutego 2007 r., za życia prowadził działalność gospodarczą i z tego tytułu był zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenia zdrowotne. Na koncie płatnika składek figuruje zadłużenie w wysokości 804,06 zł za okres od maja do sierpnia 2003 r. Jedynym spadkobiercą P. B. jest jego syn R. B. (1) - dziedziczący z mocy ustawy, co zostało stwierdzone prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Lipnie z dnia 30 sierpnia 2007 r., w sprawie I Ns 318/07. O śmierci ojca R. B. (1) dowiedział się 17 maja 2007 r. (w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku omyłkowo wpisano rok 2011). W dniu 9 października 2007 r. R. B. (1) złożył przed notariuszem oświadczenie o przyjęciu spadku po zmarłym ojcu z dobrodziejstwem inwentarza.

Decyzją z 1 czerwca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzekł, że R. B. (1) jest zobowiązany do opłacenia po zmarłym P. B. należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od maja do sierpnia 2003 r. w kwocie 804,86 zł, w tym z tytułu składek – 547,86 zł, z tytułu odsetek naliczonych na dzień 26 lutego 2007 r. – 257 zł, z tytułu kosztów upomnień – 35,20 zł.

Sąd pierwszej instancji powołując się m. in. na przepis art. 1026 kc oraz na uchwałę Sądu Najwyższego z 13 października 2010 r. w sprawie III CZP 64/10, uznał, że wobec skutecznego przyjęcia przez R. B. (2) spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie odpowiada on z tytułu składek na ubezpieczenia zdrowotne za zmarłego ojca.

W apelacji organ rentowy zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego, w szczególności art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 97 i art. 98 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa poprzez ustalenie, że R. B. (1) jako spadkobierca ustawowy po ojcu P. B. nie jest zobowiązany do opłacenia należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od maja do sierpnia 2003 r. w kwocie 804,86 zł. W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że sąd pierwszej instancji błędnie wskazuje datę 17 maja 2011 r. o dowiedzeniu się przez R. B. (1) o śmierci jego ojca, gdyż dowiedział się on o tym fakcie 17 maja 2007 r. Dalej wywiódł, że sąd pierwszej instancji błędnie powołał się na przepis art. 1026 kc, gdyż wszyscy spadkobiercy złożyli oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w postępowaniu I Ns 318/07, w którym ustalono krąg spadkobierców po zmarłym P. B., a sąd spadku w postanowieniu wydanym w tej sprawie stwierdził, że R. B. (1) nabył spadek po P. B. wprost. Zdaniem skarżącego R. B. (1) przyjął spadek po ojcu wprost, a późniejsze oświadczenie przed notariuszem o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie ma żadnej mocy prawnej, a akt notarialny został wydany bez podstawy prawnej. W ocenie skarżącego w momencie składania przez R. B. (1) oświadczenia przed notariuszem postanowienie o stwierdzeniu nabycia przez niego spadku było już prawomocne.

Powołując się na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie, chociaż nie wszystkie argumenty w niej zawarte znajdują uzasadnienie w materiale zgromadzonym w sprawie.

Zgodzić się należy z organem rentowym, że sąd pierwszej instancji błędnie wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku datę 17 maj 2011 r. jako datę dowiedzenia się przez R. B. (1) o śmierci jego ojca, gdyż bezspornym w sprawie jest, że wiadomość ta dotarła do niego 17 maja 2007 r. Tej ostatniej daty organ rentowy nie kwestionuje, co wynika jednoznacznie z uzasadnienia apelacji. Dlatego też, po myśli art. 1015 § 1 kc w zw. z art. 1018 § 3 kc R. B. (1) mógł skutecznie złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku lub o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza do 17 listopada 2007 r. przed sądem albo przed notariuszem. W takim też terminie złożył stosowne oświadczenie przed notariuszem w dniu 9 października 2007 r. Twierdzenie organu rentowego jakoby wcześniej złożył przed Sądem Rejonowym w Lipnie w sprawie I Ns 318/07 oświadczenie o przyjęciu spadku wprost, nie znajduje potwierdzenia w materiale z tych akt – załączonych do sprawy. Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po P. B. złożyła osoba spoza kręgu spadkobierców, uzasadniająca interes prawny do złożenia wniosku tym, że wraz ze spadkodawcą była współwłaścicielem pojazdu i bez ustalenia kręgu spadkobierców nie może wyrejestrować tego pojazdu. R. B. (1) był nieobecny na rozprawie, a zatem sąd nie mógł od niego odebrać żadnych oświadczeń. Co więcej o możliwości i terminie złożenia stosownego oświadczenia przed notariuszem został pouczony przez sąd spadku po wniesieniu przez niego apelacji od postanowienia o stwierdzeniu spadku wydanego w sprawie I Ns 318/07 (k. 28 akt sprawy I Ns 318/07). Okoliczność, że po złożeniu oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza R. B. (1) cofnął apelację i postanowieniem z dnia 7 grudnia 2007 r. postępowanie apelacyjne zostało umorzone, nie ma żadnego znaczenia w sprawie. Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku ustala jedynie krąg spadkobierców, a w jego treści nie musi być zawarte stwierdzenie o przyjęciu spadku wprost, czy też z dobrodziejstwem inwentarza. Oznacza to, że brak adnotacji w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku o sposobie przyjęcia spadku przez spadkobierców nie oznacza, że spadek został przyjęty wprost. Takie stanowisko zawarł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 13 października 2010 r., w sprawie III CZP 64/10 (OSNC 2011/3/26). Jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy zagadnienie

nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie ma żadnego znaczenia dla samego stwierdzenia nabycia spadku i określenia zakresu dziedziczenia przez poszczególnych spadkobierców, jak też nie stanowi w tym postępowaniu kwestii prejudycjalnej. Spory związane z zakresem odpowiedzialności za długi spadkowe zarówno dłużnicy, jak i wierzyciele muszą rozwiązywać w drodze innych postępowań sądowych, np. w sprawie z powództwa wierzyciela z tytułu odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela pogląd tam wyrażony, który prowadzi do wniosku, że R. B. (1) ze skutkiem prawnym złożył oświadczenie o przyjęciu spadku po P. B. z dobrodziejstwem inwentarza. Nie oznacza to jednak, jak to uznał sąd pierwszej instancji, że nie odpowiada on za długi spadkowe. Wręcz przeciwnie odpowiada za długi spadkodawcy, ale z ograniczeniem do wartości czynnej masy spadku.

Zasady odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania spadkodawcy z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych regulują przepisy ustawy z dnia 29.08.1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926 z późn. zm.), a to w związku z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W szczególności mają tutaj zastosowanie przepisy art. 97 § 1 i art. 98 § 1 i § 2 pkt 1, 2, 5 i 7 ordynacji podatkowej. W myśl art. 97 § 1 spadkobiercy podatnika przejmują przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy, a zgodnie z art. 98 § 1 ordynacji podatkowej do odpowiedzialności za zobowiązania spadkodawcy stosuje się przepisy kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz odpowiedzialności za długi spadkowe. Zgodnie z art. 1031 § 2 kc. ustawy w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, tak jak to miało miejsce w rozpoznawanej sprawie spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. W rozpoznawanej sprawie na datę wyrokowania przez sąd pierwszej instancji, a także w toku postępowania przed organem rentowym nie ustalono wartości czynnego spadku po P. B., a tym samym zakresu odpowiedzialności R. B. (1) za dług określony w decyzji, dlatego też decyzja była przedwczesna.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w Łodzi na podstawie art. 386 § 4 kpc i art. 477^{14a} kpc uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego orzekając, jak w sentencji.